

Asia: 16/41/2017

Työryhmän mietintö lapsidirektiivin täytäntöönpanosta

1. Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry (jäljempänä Tuomariliitto) esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kuten ehdotuksessa on todettu, voimassa oleva lainsäädäntö pääasiassa täyttää direktiivin vaatimukset. Nyt kysymys on lainsäädännön täydentämisestä ja tarkistamisesta. Ehdotukset muutoksista säännöksiin ovat perusteltuja ja asianmukaisia.

Tuomareille järjestettävästä koulutuksesta ei kuitenkaan ole muuta mainintaa kuin seuraava sivulla 60 oleva lausuma: ”Tuomareille ei ole aiemmin järjestetty koulutusta, joka olisi koskenut erityisesti syytetyn asemassa olevan lapsen oikeuksia tai kohtelua. Tuomarinkoulutuslautakunta ja oikeushallinto-osaston koulutusyksikkö alkavat suunnitella tuomareille ja julkisille oikeusavustajille kohdennettua yhteiskoulutusta, joka toteutetaan vuonna 2019.” Tämä on ilmeinen puute. Tuomariliitto viittaa koulutuksen osalta jäljempänä kohdassa 8 lausumaansa.

2. Epäillyn oikeuksista ilmoittamista ja läsnäoloa kuulustelussa koskevat muutosehdotukset (ETL 4:16, 4:17 ja 7:14)

Lausuntonne ehdotuksesta tältä osin:

-

3. Alle 18-vuotiaan vangitsemista koskevat muutosehdotukset (PKL 2:11 ja 2:12)

Lausuntonne ehdotuksesta tältä osin:

Nimenomaiset säännökset painavien syiden vaatimuksesta ovat perusteltuja.

4. Alle 18-vuotiaan vastaajan oikeuksista ilmoittaminen pääkäsitteeseen kutsun yhteydessä (ROL 5:15 a)

Lausuntonne ehdotuksesta tältä osin:

Uuden 15 a §:n lisääminen on perusteltua.

5. Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettua lakia koskeva muutosehdotus (4 §:n 2 momentin kumoaminen)

Lausuntonne ehdotuksesta tältä osin:

6. Tutkintavankeuslain ja poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muutosehdotukset

6.1. Lausuntonne ilmoitusvelvollisuutta koskevista muutosehdotuksista (TVL 2:3 ja PSL 2:3)

6.2. Lausuntonne 18 vuotta täyttäneen tutkintavangin erilläänpitoa koskevasta muutosehdotuksesta (TVL 3:1)

6.3. Lausuntonne lääkärintarkastusta koskevista muutosehdotuksista (TVL 6:1 ja PSL 5:1)

7. EU-luovuttamislain muutosehdotukset (EU-luovuttamislaki 20 a ja 21 c §)

Lausuntonne ehdotuksesta tältä osin:

8. Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Koulutusta koskevassa 20 artiklassa edellytetään, että myös tuomareilla on tosiasiallinen mahdollisuus asianmukaiseen koulutukseen lapsia koskeviin rikosoikeudellisiin menettelyihin. Tältä osin Tuomariliitto huomauttaa, että oikeusministeriön oikeushallinto-osaston koulutusyksikkö, joka nykyisellään toimii yhteistyössä tuomarinkoulutuslautakunnan kanssa, on niin riittämättömästi resursoitu, että tosiasiallisesti varoja ei riitä täydennyskoulutukseen koko tuomarikunnalle. Käytännössä merkittävä osa koulutuslautakunnan resursseista kohdentuu notaarivalintaan sekä tuomarikoulutettavien asessoreiden koulutukseen. Tuomarina toimivien täydennyskoulutukseen tosiasiallisesti käytettävät resurssit ovat täysin riittämättömät.

Tuomioistuinlain (673/2016) 9 luvun 4 §:n mukaan tuomari on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään laintuntemustaan, oikeudellista osaamistaan ja ammattitaitoaan. Tuomareille on oltava tarjolla riittävästi koulutusta ja heillä on oltava mahdollisuus osallistua siihen.

Tuomioistuinlain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä todetaan tältä osin muun muassa, että jatkuva osaamisen kehittäminen olisi tuomareiden ja muiden lainkäyttöhenkilöstöön kuuluvien oikeus ja velvollisuus. Käytännössä tämä velvollisuus kuuluu myös virkamiehen yleisiin velvollisuuksiin. Tuomarin velvollisuuden vastapainona olisi valtiovallan velvollisuus järjestää koulutusta. Tuomioistuinten velvollisuutena on puolestaan järjestää työskentely tuomioistuimissa niin, että tuomareilla on tosiasiallinen mahdollisuus osallistua koulutukseen. (HE 7/2016 vp, s. 84).

Tuomariliitto huomauttaa, että koulutusvelvoitetta on huomattavan vaikea noudattaa tarjottujen koulutusmahdollisuuksien vähäisyyden vuoksi. Useat tuomioistuimet pyrkivät paikkaamaan koulutusvajetta järjestämällä aktiivisesti sisäisiä koulutuksia, mutta asian tilaa ei voida pitää hyväksyttävänä ottaen huomioon edellä lausuttu täydennyskoulutukseen tarkoitettu rakenne.

Koulutusvelvollisuuden täyttämistä vaikeuttaa myös se, että olemassa olevilla resursseilla on hyvin vaikeaa järjestää mahdollisuuksia osallistua koulutuksiin, kun jo useissa tutkimuksissa todetulla tavalla tuomarin lainkäyttötoimintaan liittyvään työhön kuluu aikaa säännönmukaisesti enemmän kuin laskennallisen viikkotyöajan tulisi olla. Tuomari joutuu siis usein valitsemaan laiminlyökö velvoitettaan kouluttautua vai velvoitteitaan saattaa ratkaistavia asioita joutuisasti eteenpäin.

LAUSUNNON VALMISTELU

Lausunnon on valmistellut määräaikainen hovioikeudenneuvos Sari Nevalainen. Lausuntoa asiaa on käsitelty Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa 20.8.2018.

Vanne Kimmo
Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry